

היכלי תורה

שיעורי תורה
רשק

ערש"ק פרשת בלק ח תמוז תשסח ♦ דף היומי בבלי: סוטה מוח ירושלמי: כתובות נו

הלא גם אל מלאכיך אשר שלחת אלי דיברתי לאמר אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה'

בדבר זה דיבר בלעם נכוחה אל בלק, כי הלא באמת כה היו דבריו מיד בבואו אל בלק, כאשר שאלו: 'הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך למה לא באת אלי האמנם לא אוכל כבודך', השיבו בלעם: 'עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלקים בפי אתו אדבר'. גם אחרי כן שנה בלעם ושלש אותם דברים עצמם לבלק. לכן צריך להבין, מדוע זה חרה אפו של בלק בבלעם כעת, ומדוע הסתמך בלעם בתשובתו לבלק על דבריו שאמר בשעתו למלאכי בלק, ולא על מה ששמע בלק בעצמו מפיו כמה פעמים.

ברם, כאשר אנו שומעים אדם האומר כי דבר פלוני אין ביכלתו לעשותו, יש לפרשו בשני אופנים. יש פעמים שהדבר המבוקש הוא למעלה מאפשרויותיו, כגון אם הבקשה היא שיקפוץ מהקרקע לגגו של בית שגבהו ארבע קומות אדם, תהיה תשובתו של אותו אדם בדבר אי יכולתו מובנת מאליה, שאין הקפיצה הזאת שייכת במציאות, ואינה בכלל המעשים שיש בכחו לעשות כלל, אולם אם יבקשו ממנו לגשת אל איש נכבד ומורם מעם, לסטרו על פניו בפני עם ועדה ולבזותו בשוק, אזי כאשר יאמר אותו אדם איני יכול, אין כוונתו שאין הדבר בכחו ובאפשרותו, אלא שאיננו מוכן בשום פנים ואופן לעשות מעשה נבזה כזה.

ההבדל בין שני הדברים הוא, כי במקרה הראשון, אם יבקשו ממנו שיקפוץ לגגו של הבית הגבוהה, אף אם יבטיחו לו תמורת קפיצתו כהנה וכהנה, ויגדילו את המתן שיתנו לו בעבור זה בלי גבול, לא יוכל הלה לחזור מתשובתו הראשונה. אבל בדוגמא השניה, אם יתבקש לעשות מעשה נבזה, הרי אם יבטיחוהו שבתמורה יקבל סכום גבוה מאוד, עלולה לאט להתגנב ללבו מחשבה לחזור בו מסירובו, ואם ישיאוהו עוד ועוד על ידי הגדלת הסכום שינתן לו כפרס על מעשהו, יתרגל לרעיון ההבל הלז, עד שלא ימנע מלעשותו.

כאשר שמע בלק מפיו של בלעם כי אינו יכול לעבור את פי ה', לא עלה בדעתו כי בלעם אסור באזיקים ונשללה ממנו לגמרי האפשרות לעשות אחרת מרצון ה', לכן סבור היה כי אם יתרפס לבלעם ברצי כסף, יתרצה בנפשו הגבוהה לחזור בו מסרובו לקלל את ישראל, כדרך שיש בכחה של מתנה מרובה להניע אדם מן השוק לעשות מעשים נבזים שלפני כן לא היה מעלה בדעתו לעשותם.

אולם בלעם שידע היטב את מצבו, שנתן הקדוש ברוך הוא חכה בפיו ובעל כרחו אינו יכול לעשות דבר מבלעדי רצון ה', פירש את כוונת דבריו האמיתית, על פי מה שאמר לשלוחיו שגם 'אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה'.

ע"פ בית יצחק

נושאי הדף בעלון

בישול אוכל עבור יום המחרת.....סוטה מח

אכילת פירות בט"ו בשבט.....סוטה מח

האם ראוי לאדם לומר שאינו עניי.....סוטה מט

קדיש דרבנן.....סוטה מט

יציאה לחו"ל לצורך פרנסה.....גיטין ב

אמירת בפני נכתב בלשונות אחרים.....גיטין ג

עלייה לרגל בזמן הזה.....גיטין ד

מו"ץ שאינו בקי בכל מקצועות השו"ע.....גיטין ה

כתיבת 'לסדר וזאת הברכה', ואמירת פסוקים קודם ברכות התורה.....גיטין ו

כפתור ופרח.....עמוד 5

יום שישי ח תמוז

סוטה מה

בישול אוכל עבור יום המחרת

כתב **המגן אברהם** (סי' קנ"ג סק"ג) בשם הזוהר הק' (פרשת בשלח, ח"ב סב.) 'לא לבעי אינש לבשלא מזונא מן יומא ליומא אחרינא ולא ליעכב מן יומא ליומא אחרא', כלומר צריך האדם שלא לבשל מזונות מיום ליום אחר, ולא לעכב מיום ליום אחר.

גם **במשנה ברורה** (סק"ד) הביא דבריו וביאר הטעם בזה, כדי שיקבש בכל יום על מזונותיו וישתכחו על ידו ברכאן בכל יומא ויומא לעילא.

בשו"ת לב חיים (ח"ב סי' קנ"ג) כתב שכן מבואר גם בסוגיין בדברי רבי אליעזר הגדול, 'כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה' והוסיף וביאר שאין הדברים אמורים אלא בנוגע לבישול ואפיית המאכלים, אך בנוגע לקניית המאכלים, יכול אדם לקנות תבואה עבור שנה שלימה ואפילו עבור כמה שנים כדי שיהיה מצוי בביתו ולא יצטרך לקחת כל יום מהשוק, אבל לעניין בישול ואפייה יהיה כל יום ביומו, וסיים ששמע שהמקובל רבי שלום שרעבי היו אופים לו כל יום ויום חררה אחרת מטעם דברי הזוהר הק'.

אולם **בשולחן הטהור** (שם ס"ד) כתב שאין הקפידא בזה אלא בתבשילים שהם עיקר הסעודה, אך פת מותר לאפות לכמה ימים.

יש שכתבו שאין נזהרין כלל בדברי **המג"א** כמבואר בדברי תורה (מהדו"ב אות ט) שהביא דברי הזוהר הק' הנ"ל, וכתב: לא שמעתי מעולם מי שמחמיר בזה שלא לבשל מיום אחד לחבירו. ו**בערוך השולחן** (שם ס"ב) כתב שאין נזהרין בעניין זה.

ובזוהר חי (על הזוהר הק' שם) כתב שאף לדעת המג"א, אם נשאר לאדם מהתבשיל מותר לו לאכלו למחר ואסור לו לזרוק משום בל תשחית ואין הכוונה אלא שלכתחילה לא יבשל עבור ב' ימים. **ובספר משיב הלכה** (סי' מו) כתב שלכו"ע מותר לבשל לסעודת מצוה של מחר כדי שלא יאחר המצווה שאין זה אלא כמבשל בערב שבת בעבור שבת. וע"ע **במשנה הלכות** (ח"י סי' לד) שהאריך בדברי המג"א הנ"ל.

אכילת פירות בט"ו בשבת

בספר מטעמים כתב טעם נוסף לאכילת הפירות בט"ו בשבת כי על רוב חל יום הזה בפ' בשלח שסיום הסדרה מסיים במחיית עמלק, וט"ו בשבת הוא בשנה פשוטה ל' יום קודם פורים, לרמז שמיום שחרב ביהמ"ק וניטל הטהרה ניטל ג"כ את הטעם ואת הריח ואת השומן שבפירות כדאיתא בדברי חכמז"ל וכשיעבור רוח הטומאה מן הארץ ויתגלה הטהרה ממילא יחזור אז הטעם והריח והפירות כמו שהיה.

ובכוזרי (מאמר ג אות טו) כתב שמי שגדול שלם יותר ברוחניות הוא נהנה יותר מטעם האכילה, **ובמכתב מאליהו** (ח"ד עמוד רסח) כתב שנראה שמקורו ממה שאמרו בסוגיין, מיום שחרב ביהמ"ק נטל טעם דפירות, וטעם הדבר שדוקא הוא הראוי לזה כי הוא מסוגל יותר להעמיק בברכתו.

יום שב"ק ט תמוז

סוטה מט

האם ראוי לאדם לומר שאינו עני

כתב **הבן איש חי בספרו בן יהודע** שהיות שברית כרותה לשפתיים תשש ר' יוסף פן בלמדו דברי התנא דקאמר בטלה ענוה יתגבר היצה"ר מחמת הדבור הזה וינצחנו לבטל הימנו מדת הענוה או עכ"פ להחלישה ולזאת אמר דאיכא אנא אשר תהילות לא ל זכיתי ולכן חושש אני פן דברים אלו נזדמן שתנטל ממני כי ברית כרותה לשפתיים עוד מתרץ שם לא תיתני לפני העולם שבטלה ענוה.

כיוצא בזה כתב **כבר החיד"א** בכרך לאדן שר' יוסף חשש שדברי המשנה הם בחינת פתיחת פה לשטן והתלמידים לא יעבדו יותר להתעלות במדרגות הענוה לכן יצא מגדרו ואמר אני ענותן ממני תראו וכן תעשו. וע"ע **בפנים יפות** (בראשית מב יט) אם מותר לאדם לספר על עצמו שהוא ירא שמים, ועיין שם בפרשת עקב (ד"ה ואין וד"ה הוא).

קדיש דרבנן

בבאר שבע (ד"ה ואיהא) כתב לבאר מה שאמרו בסוגיין שהעולם עומד על ה'יהא שמיה רבא דאגדתא' שבכוונה נקטו 'דאגדתא', להשמיענו שדווקא לאחר לימוד אגדה אומרים קדיש, אולם לאחר לימוד הלכות דינין ואיסור והיתר וטומאה וטהרה אין אומרים קדיש דרבנן, כיון שאין נקבצין כל העם אפילו עמי הארץ לשמוע דרשא בשמעתא כמו באגדתא, אולם באגדתא גם עמי הארץ מבינים וכמו קדושה דסידרא שכל ישראל שוים בו דאפילו עמי הארץ מבינים אותו, ולכן הוא חביב כדפירש רש"י (ד"ה אקדושה דסידרא).

אולם כתב שדעת **הרמב"ם** שאומרים קדיש בין אחר לימוד אגדה ובין אחר לימוד הלכות וכיוצ"ב, אולם על קריאת הפסוקים בלבד כמו שהם כתובים בתורה שבכתב אין אומרים קדיש, אלא דוקא על דרשא ואין דרשא אלא בתורה שעל פה. ואולי משום הכי נקרא 'קדיש דרבנן' כלומר קדיש שעל תלמוד תורה דרבנן דהיינו שעל פה, לאפוקי קדיש יתום רגילין לומר על קריאת הפסוקים לבד כמו אחר תהלים ושיר היחוד ותפלה. ויותר נראה שנקרא 'קדיש דרבנן' לפי שכל עצמו ועקר קדיש זה הוא תחנה ובקשה על רבנן כמפורש בנוסח קדיש זה.

ובברכי יוסף (או"ח סי' נה סק"א) כתב, שמכך שבסוגיין הוצרכו להדגיש שהעולם עומד על יהא שמיה רבא דאגתא, מוכח שאומרים קדיש גם אחרי לימוד שמעתתא, אלא שקדיש דאגדה גדלה מעלתו דקאים עלמא. ונראה הטעם דכיון דאגדה מושכת לבו של אדם, ישמח ישראל, וכי עניין גברי יהא שמיה מתוך שמחת מצוה, ניחא למאריהו וקאים עלמא. ומהך טעמא נהגו לומר בשלחי שמעתא רחב"ע, בעבור ישמח העם שהיא אגדה וזכות ישראל, ואומרים קדיש דליהוי בסוג יהא שמיה דאגדתא, וזהו מנהג ולא מן הדין.

ראה עוד בשיו"ב. **ובקשר גודל** (סי' ח אות ב) כתב, נהגו בסוף כל לימוד לומר "רבי חנניה וכו'" שיהא נחשב קדיש על אגדה וכו'.

יציאה לחו"ל לצורך פרנסה

במהר"ם שיף (תוס' ד"ה ואשקלון בא"ד בעכו) כתב, שבני לוד היו מצויים בכפר לודים שהוא חוץ לארץ, ולא חששו לאיסור שיש ביציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ, היות שיצאו לסחורה ולמחיה אולי מותר. ובוזה פירשו מה שאמרו בבבא בתרא (ק:.) לעולם ישכיר אדם עצמו לעבודה זרה ואל יצטרך לבריות, דקיימא לן היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ כאילו עובד עבודה זרה, ומוטב שיצא לחוץ לארץ לפרנסתו, ואל יצטרך לבריות.

דין זה מבואר כבר ברמב"ם (מלכים פ"ה ה"ט) שפסק להתיר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לסחורה. אולם כתב שלשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין, וסיים, שאע"פ שמוותר לצאת אין זה מידת חסידות.

ובתשב"ץ כתב, שהטעם שרבותינו האמוראים שהיו בבבל לא עלו לארץ ישראל, מפני שהיו צריכים להתבטל מלימודם ולחזר אחר מזונותיהם, והרי אמרו שמוותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ אחר רבו ללמוד תורה, וכל שכן שאין לעזוב את רבו שבחוץ לארץ וללכת לארץ ישראל ולחזר אחר מזונותיו ולבטל מלימודו. וברשב"ש (סי' ב) כתב 'אם יש לו מחיה בחו"ל, ובארץ לא ימצא ערך מחיתו, או לא יהיו לו נכסים לעלות ויצטרך לשאול מהבריות, לא חייבתו תורה ולא חייבוהו חכמים שיעלה וישאל על הפתחים בהוצאה מרובה כזאת.'

בכזאת העיר גם התרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' פח) שכתב, מה שכתבת לי עוד מעלייתך לארץ צבי ולעיר הקודש שיבנה במהרה בימינו, אי מצוה הוא עתה אפילו תלמידי חכמים, הואיל ואין לנו בעוונות קבוץ בחורים ותלמוד תורה לשם.

דע לך דבודאי שבח גדול ומעלה יש לו לאדם הדר בארץ ישראל, וכל שכן בעיר הקודש, לתועלת לעולם הבא וגם לעולם הזה, אמנם שמענו כמה פעמים שיש לשם בני ברית מערביים נחשבים לרשעים גמורים מוסרים מפורסמים, והם טורדים ומבלבלים האשכנזים שהם שומרי תורה, וגם כי המזונות דחוקים ומצומצמים לשם מאד והרווחים קשים, מי יוכל לעמוד בכל זה, מלבד גודל רשעות הישמעאלים אשר לשם. לכן כל איש ישער בעצמו בהשגת גופו וממונו באיזה דרך יוכל לעמוד ביראת השם ובשמור מצותיו כי זה כל האדם, עכ"ל.

כך פסק לדינא גם בחכמת אדם (שער משפטי הארץ פי"א ס"ד), שמי שאי אפשר לו להתפרנס בארץ ישראל מבלי שיטיל עצמו על הצבור, ובחו"ל יוכל להתפרנס מיגיע כפיו מוטב שיודר בחו"ל.

בעניין יציאה מא"י לחו"ל בזמן הזה, ראה עוד באריכות בפניני הלכה כתובות (ק:).

אמירת בפני נכתב בלשונות אחרים

בסדר הגט (הו"ד בדרכי משה אבהע"ז סי' קמב אות ז) הסתפק אם אפשר לומר בפני נכתב ובפני נחתם בלשון לע"ז.

בדרכי משה (שם) הקשה למה לא יוכל לאומרו בכל לשון, ומה מקום יש להסתפק בכך.

למעשה כתב הרמ"א (שם סי' קמב ס"ז) בשם י"א שצריך לומר בלשון הקודש, דהיינו: בפני נכתב ובפני נחתם. ואם עם הארץ הוא, מקרין אותו מלה במלה ומודיעים לו בלע"ז הפירוש. ומכל מקום פסק הרמ"א שבדיעבד אם אמרו בלשון לעז, כשר.

אולם בביאור הגר"א (סי"ק כח) חלק על דברי הרמ"א והוכיח שאפשר לומר בפני נכתב בכל לשון, שהרי הגט עצמו כשר בכל לשון.

והנה בחתם סופר (ד"ה חדא) ביאר את דברי הרמ"א עפ"י מה שאמרו בסוגיין 'חדא מתלת גאיז' דהיינו שכשצריך לומר שלש תיבות אנו חוששים שלפעמים משמיטים תיבה אחת, אבל בתרי תיבות לא גייז, ולפי"ז 'בפני נכתב' יתכלכל בשתי תיבות אך ורק בלה"ק לבדו, ובשאר הלשונות לא יתכלכל בפחות משלש תיבות, כי בפני הנקודה קמץ פתח מורה כאלו נאמר בפני עצמי ונון של נכתב במקום נעשה מעשה הכתיבה, ובשאר לשונות צריך להאריך, [כגון באידיש שצריך לומר 'פאר מיר'] ולכן אנו חוששים בזה שישמיט תיבה אחת, אע"ג שקיי"ל כרבא שאינו חושש שישמיטו תיבות, מ"מ כל מה שאפשר לכתחילה לעשות ככ"ע עדיף ולכן תיקנו שיאמר בלה"ק דוקא. וכיוצא בזה כתב גם הערוך השולחן (אבהע"ז סי' קמב סל"ד) עיי"ש.

בתורה תמימה (הערות דברים פכ"ד הערה כא) הביא דברי אביו בעל הערוך השולחן, וביאר שבדעת הגר"א יש לומר שסבר שמה שאמרה הגמ' חדא מתרי לא גייז, הוא משום שב' מילים אלה ['בפני נכתב' ובפני נחתם'] כוללות משפט שלם, ואין מובן למלה אחת, ולכן לא חוששים שאדם ישכח ויאמר רק 'בפני' כיון שאין משמעות למילה זאת לבדה, אבל חוששים שאדם יאמר 'בפני נכתב' וישכח לומר 'לשמה' כיון שיש משמעות למשפט 'בפני נכתב' אף בלא המילה 'לשמה'. ולפי"ז בשפה שהמשפט 'בפני נכתב' דורש ג' מלים אין חשש שהאדם יאמר רק שני מילים, כיון שאין משמעות לשני מילים אלו לבדם.

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

עלייה לרגל בזמן הזה

בסוגיין מבואר שלאחר חורבן בית המקדש אין שיירות מצויות בארץ ישראל, מפני שלא שכחים עולי רגלים.

במהר"ץ חיות (ד"ה בזמן) העיר מחולין (מח:): שמשמע שגם לאחר החורבן עלו לרגל למקומות שקבועים דיינים לשאול מהם הוראות. **ובשדי חמד** (אסיפת דינים מערכת א"י), הביא בשם **המהר"ץ חיות** (נדרים כג. ד"ה מעשה) שהאריך להוכיח שאף לאחר החורבן היו נוהגים התנאים לעלות לרגל, וכתב שחידוש הוא שלא זכר את דברי המדרש חזית על הפסוק 'הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים', שדרשו מה יונה זו אינה משכחת קינה, כך ישראל אע"פ שחרב בית המקדש לא בטלו ג' רגלים.

כך ציין גם לאבות הראש (ח"א דף ק"ז טור ד) שכתב על רבי יוחנן בן זכאי, שאע"פ שאחר החורבן קבע דירתו ביבנה היה עולה לירושלים ברגלים.

ובסיום דבריו כתב ואשריהם ישראל מקיימים מצוה זו בכל דור ודור בשמחה רבה, והולכים מידי שנה בשנה מד' כנפות הארץ הקרובים והרחוקים, לא יחסו על הוצאות רבות ולא על טיטולא דגברא, ומי שאין ידו משגת לילך ברכב ובסוסים אורח ברגליו יעבור, כאשר ראיתי בעיני כי רצו עבדיך את אבניה ועפרה יחוננו, וזכות כל הצדיקים יגן עלינו ונזכה לראות בביאת גואלינו ובנין מקדשינו בב"א.

והנה **בשו"ת התשב"ץ** (ח"ג סי' רא) כתב יש סמך וראיה שעדיין קדושת המקדש והעיר [ירושלים] קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות, ויש רמז לזה במדרש קינות ובמדרש שיר השירים בפסוק אני חומה, ובפסוק אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וכו'. ואמרו כי עדיין נשאר מהניסים שהיו בירושלים שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום, כי בביהכ"נ שבירושלים צריכים לאנשי המקום כל השנה, ומתמלאת פה אל פה בעת התקבץ שם החוגגים יותר מג' מאות איש בחג השבועות וכולם נכנסים ויושבים רווחים, כי עדיין היא בקדושתה, וזהו סימן גאולה שלישית. **ובס' חסידים** (סי' תרל) הובא שרבינו האי גאון היה עולה מבבל לירושלים בכל שנה בחג הסוכות, והיה מקיף את הר הזיתים בהושענא רבה ז' פעמים והכהנים הולכים לפניו והעם אחריו והוא בתווך וכו'.

אך **בשו"ת נודע ביהודה** (מהדו"ת או"ח סי' צד) נשאל בדבר מה שהשמיטו הפוסקים מאמר הגמ' (ר"ה טז:): חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, וביאר שם שדין הקבלת פני רבו ברגל תלוי בחיוב עלייה לרגל, והיות שבעוונותינו הרבים בזמן הזה נתקיים בנו 'השימותי את מקדשיכם' שאפילו בשעת שממה קדושתה עליה והשכינה לא זזה מכותל מערבי ואין אנחנו הולכים לקבל פני השכינה שמה כלל כי לא חייבה אותנו התורה כי אם בקרבן חגיגה ועולות ראייה, א"כ אין גם מקום לחייב להקביל פני רבו, שאחד תלוי בשני. וכ"כ **החתם סופר** בתשובה (יו"ד סי' רלד), והידות נדרים (סי' ר"ז יד יוסף ס"ק מג), וע"ע בפניני הלכה תענית (י) ויבמות (י.ד.).

מו"ץ שאינו בקי בכל מקצועות השו"ע

בסוגיין. ר' אחי הוה ממונה אגיטי. **בברכי יוסף** (יו"ד שיורי ברכה סי' רמב סק"ח) כתב מפי השמועה, שבכמה מערי אשכנז נוהגים למנות מלבד הרב אב"ד ובית דינו שמייוחדים לדיני ממונות וגיטין, עוד ממנים חכמים להורות בדיני איסור והיתר בלבד וכו', והוא מנהג ותיקין, כי בית דין שמתמנה על חלק פרטי כל מעינותיו ומחשבותיו במקצוע ההוא, והוא בקי מאד בדינים ההם ובפרטיהם, וכן ייסד **מהרימ"ט בקושטנדינא**, שמלבד הבתי דין לדיני ממונות, ממנים חכמים לאיסור והיתר. ובחולין (נה:): אמרו אשכחן שאלתינהו לרבנן טרופאי, ופרש"י, מורי הוראות על הטריפות.

והנה **בשו"ת אפרקסתא דעניא** (ח"ג יו"ד סי' רמה) כתב, עפ"י דברי **הרמב"ם** (סנהדרין פ"ד ה"ח) שכתב שצריך הנסמך להיות ראוי לכל הדברים, שיש מקום עיון על מה שנוהגים לתת סמיכה על הוראת איסור והיתר לבד, אף שאין הנסמך יודע בדיני ממונות ושאר הלכות התורה. אמנם העיר שמרש"י בתמורה (טז. ד"ה ואיש תככים) נראה שאף מי שאינו מושלם בכל ההלכות ראוי לסמיכה. וציין להגהות **הגר"א** (על רש"י שם) שתמה על דבריו של רש"י.

ובשו"ת נטע שורק (יו"ד סי' ז) התרעם על מה שנהגו ליתן היתר הוראה בדיני ושט וצומת הגידין, כי בעיניו ראה שהשו"ב שיש להם היתר על הוראת הוושטין גס לבם בהוראה, ומורים כל הוראות איסור והיתר ושאלות נשים, אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קעח) כתב, לענין שימוש הוראה למתלמדים, באמת אי אפשר לקבוע זמן כמה צריך לעשות שימוש, כי מה שמשמש יותר, מתלמד יותר ע"י המקרים המשתנים המתחדשים יום יום, ועלי להזהיר ולעורר כבוד הרבנים היושבים על מדין, לבל יקבלו מתלמידים להוראה רק אחרי שעמדו עליהם כי תלמודם בידם והם בקיאים בחלקי הוראה הנצרכים, דהיינו ח"א מיו"ד כמעט בשלמות, ומח"ב מיו"ד עכ"פ הל' נדה ומקואות, הל' ס"ת ועוד, וחלילה למסור הוראה בישראל ללומדים קצת מתוך קיצורים, או למי שעוסק רק בגפ"ת ולא עסק בפסקי השו"ע והפוסקים שהם קובעים לדורות.

יש לציין שכל זה אמור בנוגע למורה הוראה שדי אם בקי בהנ"ל, אולם כמובן שבכל דור ישנו אדם גדול שיודע ובקי היטב בכל התורה כולה, והלכה כמותו, וכמו שכתב נכדו של **החתם סופר** בספרו **חוט המשולש** (עמוד צז) 'כחצים ביד גבור, עד מהרה ירוץ דברו, עפ"י רוב עוד באותו יום שבאה השאלה השיב [החת"ס] תשובתו הרמה, ופעם שאלו אבא מאוה"ג זצ"ל [הכתב סופר], אבי, האיך אתה מרהיב בנפשך עוז להורות חצים למרחוק ולהשיב לשואלים דבר ה' מיד בבוא השאלה לידך, אפילו בחמורות, ולא תתיירא שבחיפזון תחטיא המטרה, והשיב לו, ידעתי בני ידעתי כי לא דבר קטן הוא ושמעתתא בעי צלותא, אבל דע בני בכל דור ודור העמיד ה' איש על העדה אשר יצא לפניו, להאיר להם הדרך להשיב על שאלותם ולהתיר ספיקות שלהם, ויען כי רובם ככולם שואלים דבר ה' מפי, נראה בעליל כי מן השמים מסכימים על זה, וב"ה למדתי ככל הצורך וכוונתי בלתי לה' לבדו ולא זולת, על כן אינני חושד להקב"ה שיכשילני ח"ו, ובוודאי יסכים להוראתי ואם הראייה לפעמים אינו אמת, מ"מ הדין אמת הוא'.

כתיבת 'לסדר וזאת הברכה', ואמירת פסוקים קודם ברכות התורה

בסוגיין מבואר שאסור לכתוב שלש תיבות ללא שרטוט אבל שני תיבות אר"י שא"צ שרטוט, וכך נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' רפד ס"ב) 'אסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלא שרטוט, אם הוא כתב אשורית'.

בטעם הדבר שב' תיבות אין צריך לשרטט, כתב הפתחי תשובה (סק"א) בשם הרשב"ש, שבשתי תיבות לא מבורר אם הם של חול או דברי קדושה, משא"כ בג' תיבות. אולם אף בג' תיבות פעמים שאינם צריכים שרטוט, דוגמא לכך כתב, כגון הכותב 'מים קרים על' שלא גמר את הענין עד שכתב תיבת 'נפש', ולכן אינו טעון שרטוט, ולעומת זאת כשבג' תיבות נגמר הענין, כגון שכתב 'מים קדושים בכלי', אף שלא כותב 'חרש' טעון גניזה מפני שת"בת חרש אינו אלא לתוספת ביאור.

בפני יהושע (ד"ה אמר ר' יצחק) כתב שיש איסור גמור לכתוב שום פסוקים על נייר או קלף כמו שנוהגין עכשיו בקרוב, שכותבין פסוקים ואזכרות ופסוק שויתי ה' לנגדי תמיד בכתב אשורית, ולא מביעיא דאסור לכתוב בלא שירטוט, אלא אפילו ע"י שירטוט נמי איכא איסורא, משום דאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, ואין לנו אלא מה שהותר בפירוש משום עת לעשות לה'. והביא שכיוצא בזה כתב הטורי זהב (יו"ד סי' רפג סק"א) שאסור לכתוב פסוקים על הכותל מהאי טעמא דאין כותבין מגילה כו', כל שכן הכא דאיכא טעמי אחרני לאיסורא, ושומר נפשו ירחק.

והנה **בספר בית אהרן** (ח"א עמוד קד), כתב להעיר על מה שכותבים במכתבים 'לסדר וזאת הברכה' וכדומה, והלא זה חצי פסוק והאיך מחלקים הפסוק, אך כתב שיש ליישב זאת עפ"י המבואר בתוס' בסוגיין (ד"ה אמר ר"י), בדין שאין כותבים ד"ת בלי שירטוט, שהיינו דוקא כשמכוין לכתוב הפסוק לדרשה, אבל כשאדם שולח אגרת לחבירו, מותר שיכתוב לשון המקרא כדי לכתוב לשון צח בלי שירטוט.

כמו כן יש שהעירו שאם משנה מעט מלשון הפסוק אין חשש בזה כמבואר בתוס' בשם הירושלמי, וכיוצא בזה מבואר בשו"ת **יוסף אומץ** (סי' סו) בעניין אמירת פסוקים קודם ברכות התורה, שכתב 'זה שנים בבואי לערים האל, ראיתי שאומרים פסוקים קודם הברכות כגון ותתפלל חנה וכו' קודם ברכת התורה, וכך נדפס בקצת סידורים, ואמרת להם כי לא נכון לעשות כן נגד השו"ע, ובתחילה יאמרו הברכות וברכת התורה, ואח"כ יאמרו כל הפסוקים שרוצים. וראיתי מי שנזהר שאם הוצרך לבא לבית הכנסת קודם שאמר הברכות, קודם שיכנס שצ"ל פסוק ואני ברוב חסדך שהחמירו בזה בזוהר הקדוש, הוא היה אומר ואני ברוב חסדו אבא ביתו אשתחוה אל היכל קדשו ביראתו, כדי שלא יאמר הפסוק כתיקנו קודם ברכת התורה, ע"ד שאמרו בירושלמי שהיו משנין הפסוק מטעם שרטוט, והביאוהו התוספות גיטין (בסוגיין), וה"ה לענין ברכת התורה, ומטעם זה אין לומר כשהניח תפילין, פסוק וארשתיך לי באמונה וכו' אם לא בירך ברכת התורה כמו שכתבנו בעניוננו במקום אחר'.

כתיבת התורה

וכי יש שינה לפני המקום וכו' אלא בזמן ישראל בצער והרשעים בנחת ושלוה ע"ז נאמר עורה למה תישן

'עורה למה תישן ה' (תהלים מד כד) נמצא שההנהגה בהסתר פנים זה נקרא שינה כביכול, רק לפי השקפתנו אכן באמת הן הן גבורותיו. כי ענין ההסתר גופא הן עצות מרחוק מגדול העצה להחזיר כל רעה לטובה, ולהביא את בריותיו לתכלית השלימות, וארז"ל (חגיגה ה.) כל מי שאינו בהסתר פנים אינו מהם. וז"ל מהרמח"ל (דעת תבונות) כשעה שנראה כאלו העולם עזוב ממנו, הענין הוא, שאדברא הרי הוא מחדש טובה לעולמו, ונפלאותיו ומחשבותיו תמיד כל היום רק לתקונו של עולם לא לקלקולו, אלא שהוא מסתיר את עצתו הסתר גדול מאד, או נמצא העולם כמו עזוב, ובני אדם סובלים עונשי חטאתם. וכך אז"ל (בראשית רבה צא יג) על 'אע"ה' ו'יאמר ישראל למה הרעתם לי' (בראשית מג ו), מעולם לא אמר יעקב אבינו דבר לבטלה, אלא כך אמר הקב"ה, אני עוסק להמליך בנו במצרים והוא אמר למה הרעותם לי, היא דהוא אמר (ישעיה מ) 'נסתרה דרכי מה' ומואלקי וגו'. והיינו כי כל זמן שהי' יעקב אבינו בצער על פרישת יוסף ממנו, הקב"ה לא היה אלא מגלגל גלגולים להמליך את יוסף ולהחיות את יעקב בשלוה, אלא מתוך שעצה עמוקה היתה היה הצער עובר על יעקב. וזה בנה אב שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה כל זמן הזדמן הטוב אינו מזדמן ובא, אלא מתוך עומק עצה נסתרת יקרה קודם לו צער [הרי זה כמשארז"ל (ברכות ה.) ג' מתנות ניתנו לישראל וכולם לא ניתנו אלא ע"י יסורין]. ע"כ אמר וה' לא ינום יישן כי כאמת כל מחשבותיו לטוב לנו.

(הגדה של פסח, עם פי' הגר"א)

מיום שחרב ביהמ"ק וכו' ניטל טעם פירות

'ואכלתם לחמכם לשובע' (ויקרא כז ה) עוד ירצה, לצד שיש בפירות שיש בהם שומן, כאומרם במשנה (סוטה מח.) ניטל טעם הפירות ושומן הפירות, והנה כל האוכל שיש בו שומן, אדם אוכל ממנו ומרגיש בכדי שביעה, מה שאין כן כל אוכל שאין שומן, הגם שיאכל אדם וממלא בטנו אין הרגש השובע במעיו, ואלו הם דברים הנרגשים לכל מרגיש כידוע. והודיע הכתוב כאן במאמר ואכלתם לחמכם לשובע, פירוש אפילו לחם לבד היוצא מן הארץ, ירגישו באכילתו השובע, כי יש בו שומן הסועד לבב אנוש.

(אור החיים, ויקרא כז ה)

תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר טהרה בטלה טעם וריח וכו'

'וברך פרי בטנך ופרי אדמתך' (דברים ז יג). דרשו רבותינו ז"ל הרבה דרשות במדרש רבה מה פרי אדמתך אין בהם חטא ועון אף פרי בטנך לא יהיה בהם חטא ועון עיין שם. עוד יש לפרש על פי מאמרם במסכת סוטה תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר טהרה בטלה טעם הפירות והריח ומעשר ביטלה שומן הדגן עיין שם. נמצא כשישראל מתנהגים בקדושה וטהרה מתברכים הפירות בטעם טוב וריח טוב ופירות ודגן הם שמינים. וזהו וברך פרי בטנך ופרי אדמתך, להקיש פרי בטנך לפרי אדמתך, אם פרי בטנך הם מתנהגים בקדושה ובטהרה, גם פרי אדמתך יהיו טובים בשומן ובטעם טוב וריח טוב וקל להבין.

(מאור ושמש, עקב)

רוכשים מנוי לחיילים של תורה!

הצטרף לרבבות מנויי מהדורת 'ודברת בם' ותחוש מחויבות להשלים את חוק לימודך בעזרת 'מת'בתא' תוכל לענות בחיוב על השאלה "קבעת עיתים לתורה?"

**בין אם החברותא נמצא ובין אם לא -
אתה תמיד לומד**

מת'בתא

הביאור הברור והמקיף ביותר!

נערך ע"י צוות ענק של ת"ח מופלגים בסגנון צח ורהוט

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

'סדר הלכה' לומדים

משנה ברורה - עוז והדר

פירמט פנינים
26 ס"מ

פירמט ענק
31 ס"מ

כמה מעלות טובות

ב- 6 הכרכים החדשים של משנה ברורה עוז והדר נוספו:

- מאות אלפי מראי מקומות וציורים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד
- מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות
- הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי חזון איש
- עימוד מאיר עינים בפאר והדר שטרם נראה כמותו

מ ע ת ה

משנה ברורה - עוז והדר

חובה בכל בית, ישיבה, בית מדרש, בית כנסת וספרייה תורנית

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה